

CONTRIBUȚII LA PROBLEMA RITULUI DE ÎNMORMINTARE LA CARPO-DACI

V. URSACHI

Descoperirile din ultimii ani au adus importante date privind necropolele daco-carpice din Moldova și au dat posibilitatea formulării unor concluzii mai ample, atât în ceea ce privește ritul de înmormântare cât și în unele probleme de cronologie și datare.

Din punct de vedere al ritului de înmormântare, principalele necropole carpice cercetate pînă în prezent se împart în două grupe: a) necropole în care se practica numai incinerarea — Bărboasa¹, Pădureni², Izvoare-Roman³ și b) necropole birituale — Poenești⁴, Gabăra Moldoveni⁵, Văleni⁶, Săbăoani⁷, unde pe lângă incinerare se practica și înhumarea.

Practicarea celor două rituri de înmormântare în necropolele carpice a dus la formularea unor ipoteze contradictorii privind apartenența etnică a mormintelor de înhumare. Astfel, unii cercetători consideră mormintele de înhumare ca aparținînd populației sarmatice⁸, iar alții, că atât mormintele de incinerare cât și cele de înhumare aparțin aceleiași populații, respectiv daco-carpice⁹.

Cea de a doua ipoteză, formulată încă de la publicarea rezultatelor săpăturilor din necropola de la Poienesti, de către profesorul Radu Vulpe,

1. C. Buzdugan și V. Căpitanu, *Necropola daco-carpică de la Bărboasa*, în *Car-pica*, 1968, p. 199-208.

2. S. Morintz și Gh. Bichir, *Săpăturile de la Pădureni*, în *Materiale*, VI, 1959, p. 482-493.

3. Săpături efectuate de V. Ursachi în 1987. Material inedit în colecțiile Muzeu-lui de Istorie din Roman.

4. R. Vulpe, *Săpăturile de la Poienesti din 1949*, în *Materiale*, I, 1953, p. 215-506.

5. Iulian Antonescu, *Săpăturile de la Gabăra*, în *Materiale*, VII, 1961, p. 449-457.

6. I. Ioniță și V. Ursachi, *Noi date arheologice privind riturile funerare la carpo-daci*, în *SCIV*, 19, 1968, 2, p. 211-226.

7. Săpături efectuate de V. Ursachi în 1966-1968. Materialul inedit în colecțiile Muzeului de Istorie din Roman.

8. Gh. Bichir, *Unele observații cu privire la necropolele de tip Poienesti din Moldova și relațiile acestor necropole cu lumea sarmatică*, în *SCIV*, XII, 1961, 2, p. 267.

9. R. Vulpe, *op. cit.*, în *Materiale*, I, 1953, p. 466 și urm.; I. Antonescu, *op. cit.* în *Materiale*, VII, 1961, p. 453; D. Protase, *Considerations sur les rites funeraires des daces*, în *Dacia N. S. VI* 1982, p. 186; idem, *Problema continuității în Dacia în lumina arheologiei și numismaticei*, Edit. Acad. Buc., 1968, p. 57-59; I. Ioniță și V. Ursachi, *op. cit.* în *SCIV*, 19, 1968, 2, p. 219.

este acceptată de majoritatea cercetătorilor, fiind confirmată de prezența în principalele necropole carpice a mormintelor de înhumatie.

Deoarece mormintele de înhumatie din necropolele carpice sînt aproape în exclusivitate de copii, nu mai încap nici o îndoială că ele aparțin aceleiași populații care își incinera restul morților. A admite că aceste morminte ar aparține unui alt grup etnic, care folosea în exclusivitate înhumatia, respectiv sarmații, ar însemna să excludem folosirea necropolei respective și pentru înmormintarea maturilor, ceea ce este, dacă nu imposibil, cel puțin greu de admis. Inventarul necropolelor cercetate constituie, de asemenea, un argument deosebit de important în atribuirea mormintelor de înhumatie populației daco-carpice ¹⁰.

În susținerea tezei privind folosirea celor două rituri de către populația daco-carpică din secolele II-III e.n., ne vom opri, pe scurt, la două necropole birituale din această perioadă: cea de la Gabăra-Moldoveni și necropola I de la Săbăoani, singurele cercetate în întregime din aria culturii carpice.

Necropola de la Gabăra-Moldoveni a fost cercetată între anii 1957-1959, descoperindu-se 98 de morminte din care 36 de înhumatie. Atît din punct de vedere al inventarului cît și al locului pe care îl ocupă în necropolă, mormintele de înhumatie sînt contemporane cu cele de incineratie și aparțin aceleiași populații. Deosebirile de rit se datoresc, după cum o demonstrează și rezultatele cercetărilor antropologice — vîrstei celor înmormîntați aici, în majoritate copii și nu unui alt grup etnic. Din 33 morminte cercetate 32 sînt de copii care nu depășeau vîrsta de 11 ani, dîndu-ne posibilitatea să admitem folosirea înhumatiei, aproape în exclusivitate, la copii.

Necropola I de la Săbăoani a fost cercetată în anii 1966-1967, descoperindu-se 105 morminte, din care 63 de înhumatie ce aparțin în exclusivitate unor copii. Ca și la Gabăra-Moldoveni nu există deosebiri de inventar între cele două tipuri de morminte. Numărul mai mare al mormintelor de înhumatie în comparație cu cele de incineratie poate fi pus în legătură cu distrugerea unui mare număr de morminte de incineratie care erau mai la suprafața solului față de cele de înhumatie a căror adîncime variază, în funcție de eroziunea solului, de la 0,10 m. pînă la 0,85 m. În orice caz, mormintele de înhumatie, ca și la Gabăra-Moldoveni, reprezintă al doilea rit funerar practicat de populația daco-carpică.

Atît datarea necropolei, mai timpurie decît cea de la Gabăra-Moldoveni, cît și lipsa unor influențe sarmatice în inventarul ei, exclude orice contact direct a acestei populații cu triburile sarmatice și odată cu aceasta imposibilitatea apartenenței mormintelor de înhumatie sarmaților.

Pe baza rezultatelor obținute din cercetarea acestor două necropole cît și din datele celorlalte necropole a căror cercetare este în curs, putem admite că populația daco-carpică din secolele II-III e.n. practica ambele rituri de înmormintare iar influențele sarmatice, firești în condițiile contactului cu populația băștinașă, nu au afectat ritul de înmormintare și

nici partea cea mai sacră a vieții spirituale a carpo-dacilor, necropola. De altfel e greu să admitem că sarmații ar fi acceptat folosirea în comun a necropolelor, chiar în condițiile unei convețiri mai îndelungate cu populația locală. Prezența mormintelor de înhumatie în necropolele carpice timpurii, unde nu se constată o influență sarmatică, arată că această populație practica înhumatia înainte de contactul cu sarmații.

CONTRIBUTIONS CONCERNANT LE RIT DE L'ENTERREMENT AUX CARPO-DACES

R é s u m é

Le principales découvertes à l'égard aux nécropoles carpiques du II-en—III-em siècle n.e. on met en discussion la question concernant l'enterrement des carpo-daces.

Les rezultats obtenus dans les deux nécropoles recherché entièrement, celles de Gabăra-Moldoveni et Săbăoani-Roman, ainsi que les donnés obtenus d'autres nécropoles qui sont en train d'être cherché, l'auteur exprime l'opinion que la population daco-carpiques pratique en même temps le rit d'enterrement et d'inhumation.

L'inhumation était pratiqué en exclusivité pour les enfants. Donc est exclus la presecce dans les nécropoles carpiques des tombeaux d'inhumation qui appartiennent aux populations carpiques.